

Nr 247.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av ett kronan tillhörigt och av lotsverket disponerat markområde vid Oxelösund; given Stockholms slott den 14 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Vilhelm Lundvik.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDEVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Lundvik, anför:

I skrivelse den 7 mars 1930 har lotsstyrelsen gjort framställning angående försäljning av ett kronan tillhörigt och av lotsverket disponerat markområde vid Oxelösund i Nicolai socken och Jönåkers härad av Södermanlands län. Till stöd härför har lotsstyrelsen anført följande:

»Till den mark, som av lotsverket disponeras vid Oxelösund för lotsplatsen därstädes, gränsar ett trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds järnvägar tillhörigt jordområde. Å detta område har bolaget låtit verkställa, bland annat, vissa kajanläggningar. Bolaget har nu för avsikt att

Lotsstyrelsen.

låta företaga en förlängning in på lotsverkets område av dessa anläggningar. För sådant ändamål hava under innevarande år, på initiativ av bolaget, förhandlingar förts mellan lotsstyrelsen och bolaget angående avstående till bolaget av härför erforderlig mark. Ursprungligen hade bolaget ämnat att få förvärva hela det å bifogade kartkopia med rött utmärkta markområde, omfattande omkring 4,050 kvadratmeter. Enligt vad den av lotsstyrelsen i ärendet verkställda utredningen givit vid handen, skulle emellertid genom ett tillmötesgående av bolagets sålunda framställda önskemål olägenheter kunna åsamkas lotsverket, medan däremot överlåtande till bolaget av ett något mindre område skulle kunna ske utan åsidosättande av lotsverkets intressen. De denna dag slutförda förhandlingarna hava också lett till ett resultat, som befunnits kunna från såväl lotsverkets som bolagets sida godtagas. Det område, som i enlighet härmed skulle till bolaget försäljas, har å omförmälda kartkopia utmärkts med gröna heldragna begränsningslinjer. Enligt en inom styrelsen verkställd uppskattning har detta område en sträckning utmed vattnet av omkring 60 meter och en areal av omkring 3,200 kvadratmeter.

Innan lotsstyrelsen ingår å frågan om köpeskillings storlek, må lämnas en kort redogörelse för lotsverkets ägoområden vid Oxelösund.

Genom nådigt reskript den 4 april 1683 och bytesbrev den 23 maj samma år blev Oxelö lotshemman förbytt från krono- till frälsehemman, varigenom evärdlig frälserättighet till detta hemman överläts åt enskild person under förbehåll att hemmanet såsom ett omistligt styrmanshemman skulle få bebos av lotsar »att sig obehindrat betjäna av dess åker och äng samt driva sin lotserinäring». Sedan tvist uppstått mellan jordägaren och lotsarna om vad lotsarna rätteligen borde tillhöra, blev deras rätt genom Kungl. Maj:ts dom den 15 april 1844 bestämd så, att god och bärande åker för utsäde till ett och ett halvt tunnland och hårdvallsäng till femtio lass hö, utgörande Oxelö hemmans inägor vid bytet, vore att anse såsom undantagna, då bytet upprättades, för att få begagnas av de vid Oxelö eller Oxelösund anställda lotsar. Genom samma dom hänvisades vederbörande att, därest ökad bekvämlighet å någondera sidan ansåges kunna ernås genom utbrytning av jordägor, svarande mot lotsarna tillkommande förmåner, därom särskilt och i laga ordning göra ansökning. Sådan utbrytning blev sedermera, på ansökning av jordägaren, verkställd av lantmätare och den 11 juli 1845 fastställd av vederbörande ägodelningsrätt. Vid lantmåteriförrättningen blev den jord, som tillerkändes lotsarna, utlagd i två skiften, det ena vid Oxelösund och det andra vid Brevik. Sedan år 1859 ett mindre ägoutbyte verkställdes mellan Oxelö hemman och den därifrån å lotsarna utbrutna marken, blev det vid Brevik belägna området på 1870-talet vid tiden för Oxelösund—Flen—Västmanlands järnvägs anläggande inlöst av det för järnvägsanläggningen bildade bolaget. I stället för området vid Brevik har lotsverket, med stöd av nådigt brev den 14 december 1877, genom köpebrev den 22 mars 1878 av berörda järnvägsbolag för en löseskillning av 7,054 kronor 65 öre förvärvat en från viss bolaget tillhörig del av frälsehemmanet Oxelö avsöndrad lägenhet om 80 tunnland 0.9 kappland jord, Sandviken nr 1, belägen intill lotsverkets redan tidigare innehavda markområde vid Oxelösund. Å denna lägenhet har lotsstyrelsen den 4 juni 1878 erhållit lagfart. Vid bestämmandet av köpeskillingen, vilket skedde vid lantmåteriförrättning i juli 1876, inberäknades i densamma värdet av fisket vid stränderna. Huruvida till lägenheten hörer vattenrätten jämväl i övrigt, framgår icke direkt av de handlingar, som röra lotsverkets förvärv av lägenheten. Enligt rådande

rättsuppfattning lär emellertid en avsöndrad lägenhet hava rätt till angränsande vatten — möjligen med undantag av fiskerätt — därest detta med hänsyn till det ändamål, varför lägenheten ursprungligen avsetts att användas, framstår såsom sannolikt och vattenrätten icke uttryckligen förbehållits stamfastigheten. Det bör därför kunna antagas, att till lägenheten Sandviken nr 1 hörer rätt för innehavaren att tillgodogöra sig angränsande vatten. Erinras bör slutligen, att järnvägsbolaget, med stöd av nådig resolution den 21 november 1913, låtit över lägenheten framdraga ett järnvägsspår, för vilken anläggning bolaget, jämlikt samma resolution, av lotsverket förvärvat erforderlig mark.

Det område, som nu avses att försäljas till trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds järnvägar, är beläget å till lägenheten Sandviken nr 1 hörande mark.

Vad därefter köpeskillingens storlek angår, har lotsstyrelsen låtit genom Kungl. Maj:ts befallningshavande i Södermanlands län införskaffa ett av distriktslantmätaren i Nyköpings distrikt Gustaf Willén den 14 februari 1930 dagtecknat utlåtande. Häri har Willén, som särskilt anmodats att vid avgivande av utlåtandet taga hänsyn till markens beskaffenhet och läge samt det med förvärvet avsedda ändamålet, förklarat sig anse, att priset icke borde sättas lägre än 2 kronor 50 öre per kvadratmeter för landområdet, att för vattenområdet och grunden någon särskild ersättning icke borde ifrågakomma, enär det icke varit vanligt, att en säljare vid försäljning av strandtomt betingat sådan, men att, då inom vattenområdet funnes ett fiske, vars årliga avkastning uppskattats till 50 kronor, motsvarande ett kapitalvärde av 1,000 kronor, ersättning därför borde utgivas. Sedan lotsstyrelsen emottagit nämnda utlåtande, har bolaget under de fortsatta förhandlingarna, till främjande av en för bolaget gynnsam prövning av den föreliggande frågan, förklarat sig vilja erlagga köpeskillning för området efter ett pris av 3 kronor för kvadratmeter, under förutsättning likväl att området bestämdes på sätt lotsstyrelsen funnit sig till sist kunna godtaga. Den sålunda erbjudna köpeskillingen har synts lotsstyrelsen vara för statsverket förmånlig. Härvid skulle någon särskild ersättning icke ifrågakomma för fisket, som vid den korta och i omedelbar närhet till bolagets nuvarande kajanläggning belägna strandremsa, varom här är fråga, måste vara av jämförelsevis ringa betydelse.

Vid de förda förhandlingarna har förutsatts, att bolaget skulle på egen bekostnad föranstalta om områdets avskiljande samt ensamt vidkännas alla med lagfart å fånget och med köpet i övrigt förenade kostnader.

Inflytande köpeskillning torde böra tillgodoföras den i riksstaten upptagna inkomsttiteln diverse inkomster.

Med hänsyn till behovet av en utvidgning av bolagets kajanläggningar vid Oxelösund har bolaget ansett angeläget, att markförvärvet snarast må komma till stånd.

Under återopande av vad sålunda anförts får lotsstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte, med godkännande av lotsstyrelsens förslag,

dels föreslå riksdagen medgiva, att av den kronan tillhöriga och av lotsverket disponerade lägenheten Sandviken nr 1 i Nicolai socken och Jönåkers härad av Södermanlands län må till trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds järnvägar försäljas det område av omkring 3,200 kvadratmeter, som å ovan omförmälda kartkopia omslutes av heldragna gröna begränsnings-

linjer, för ett pris efter lägst 3 kronor för kvadratmeter och på villkor i övrigt, att bolaget ensamt vidkännes alla med köpet förenade avstycknings-, lagfarts- och övriga kostnader,

dels, sedan riksdagen meddelat beslut i ärendet, bemyndiga lotsstyrelsen att försälja området,

dels ock besluta, att inflytande köpeskilling skall tillgodoföras den i riksstaten under avdelning 'A. Egentliga statsinkomster' upptagna inkomsttiteln 'III. Diverse inkomster'.»

Efter remiss hava *kammarkollegium* och *länsstyrelsen i Södermanlands län* den 11 mars 1930 avgivit yttranden i detta ärende; därvid hava de båda myndigheterna förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till lotsstyrelsens framställning.

På given anledning har lotsstyrelsen sedermera under hand upplyst, att med köparen i ifrågavarande försäljningsärende avsåges Oxelösund—Flen—Västmanlands järnvägsaktiebolag.

*Departements-
chefen.*

På sätt i lotsstyrelsens framställning omförmäلت har lotsverket genom köpebrev den 22 mars 1878 av Oxelösund—Flen—Västmanlands järnvägsaktiebolag för en köpeskilling av 7,054 kronor 65 öre förvärvat en från viss bolaget tillhörig del av frälsehemmanet Oxelö avsöndrad lägenhet om 80 tunnland 0.9 kappland jord, benämnd Sandviken nr 1, å vilken lägenhet lotsstyrelsen den 4 juni 1878 erhållit lagfart. Vid den lantmäteriförrättning, som föregick köpet, gjordes följande värdering:

»Marken inom de föreslagna gränsorna 50, 84, 65 kvadratref, engradigt, å 100 kronor per hvarje kvadratref	kronor 5,084: 65
Skogen, 388 lass ved och risbränsle å 2.50 kronor lasset	» 970: —
Fisket vid stränderna	» 1,000: —

Summa kronor 7,054: 65.»

Bolaget önskar nu, med hänsyn till uppkommet behov av en utvidgning av bolagets kajanläggningar å platsen, återköpa viss del av ifrågavarande utav bolaget på sin tid till lotsverket försälda markområde.

Med hänsyn till det framhållna skälet för berörda förvärv och då en överlåtelse till bolaget av det för ändamålet erforderliga markområdet, på sätt lotsstyrelsen upplyst, kan ske utan åsidosättande av lotsverkets intressen, finner jag mig, lika med myndigheterna, böra tillstyrka försäljning av samma område till det pris och på de villkor i övrigt, som av lotsstyrelsen föreslagits.

Beträffande den av lotsstyrelsen berörda frågan om rätten till det utanför området belägna vattnet, så synes det för kajanläggningen erforderliga vattenområdet, i den mån det tillhör lägenheten, böra till undvikande av framtida tvekan angående omfattningen av bolagets rätt inbegripas i försäljningen. Då priset för landområdet beräknats med hänsyn till att viss rätt till vatten skulle medfölja vid försäljningen, synes någon prisförhöjning

icke böra föränledas av denna utvidgning. Det vattenområde, som skulle inbegripas i avhändelsen, lärer lämpligen kunna begränsas till det område, som faller inom förlängningen i rak linje av de gränser för det till försäljning avsedda landområdet, som träffa strandlinjen. Lotsstyrelsen har, efter vad jag under hand inhämtat, icke något att erinra mot att området bestämmas på sätt av mig nu ifrågasatts.

Vad frågan om dispositionen av den inflytande köpeskillingen beträffar, ansluter jag mig till lotsstyrelsens förslag, att köpeskillingsbeloppet må tillgodoföras den i riksstaten upptagna inkomstiteln Diverse inkomster.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av den kronan tillhöriga och av lotsverket disponerade lägenheten Sandviken nr 1 i Nicolai socken och Jönåkers härad i Södermanlands län må till Oxelösund—Flen—Västmanlands järnvägsaktiebolag försäljas dels det landområde av omkring 3,200 kvadratmeter, som, utmärkt med gröna heldragna begränsningslinjer, finnes angivet å en lotsstyrelsens framställning bifogad kartkopia, dels ock det utanför nämnda område belägna vattenområde, som tillhör lägenheten och faller inom förlängningen i rak linje av de gränser för landområdet, som träffa strandlinjen, allt för ett efter landområdets areal beräknat pris av 3 kronor för kvadratmeter samt med skyldighet för bolaget att ensamt bestrida alla med köpet förenade avstycknings-, lagfarts- och övriga kostnader.

Vad chefen för handelsdepartementet sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition skall till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
O. von Unge.